

WOORD, KLANK & BEELD

CD KLASSIEK

Epifanie
Schola Hungarica

Het feest van Driekoningen heet in de traditie ook Epifanie. Op deze cd horen we de mis voor deze dag, samen met de bijbehorende vespers. Maar ze zijn op een heel bijzondere manier gebracht, namelijk in de 'ambrosiaanse' stijl. Eenvoudiger uitgedrukt is de kerkmuziekstijl die eeuwenlang typisch was voor de kerk van Milaan. Het gaat hier om een muziekvorm die stamt uit de tijd vóór paus Gregorius in de zesde eeuw de bestaande tradities trachtte te laten ombuigen naar het Romeinse model.

Later, in de negentiende eeuw, werd dit 'gregoriaans' nog maar eens herzien en herijkt door de benedictijnen van Solesmes. Daardoor is hetgeen wij vandaag voor het aloude gregoriaans nemen, eigenlijk een product van een vernieuwingsbeweging. De Milanese kerkmuziek wordt uiteraard a capella gezongen maar vertoont veel meer versierselen (melismen) dan de gemiddelde gregoriaanse gezangen. Dit wordt toegeschreven aan de oude oorsprong ervan, waarbij dan

graag wordt verwezen naar invloeden uit de byzantijnse muziek, uit de oude volksmuziek én uit de joodse synagogegezangen. Feit is dat de bisschopszetel van de grote kerkvader Ambrosius (340-397) zich sterk genoeg wist om weerstand te bieden aan de romanisering van zijn liturgie en zo de eigen liturgische traditie levend kon houden. De Milanezen hielden dat vol tot in de moderne tijd, want ook de nieuwe pogingen die het concilie van Trente lanceerde om de liturgie te uniformeren werden in Milaan vlotjes omzeild. Terecht, want de Schola Hungarica laat horen dat de viering van Driekoningen ofte het feest van de Openbaring van de Heer in de dom van Milaan een feestriek en indrukwekkend gebeuren moet zijn geweest. De *missa* bevat een aantal mooie stukken die duidelijk verwantschap vertonen met de kerstliturgie, terwijl de vespers mooi drieledig zijn: het vangt aan met de lichtceremonie, gaat dan over in de psalmodie en eindigt met de processie. In dit geval gaat de psalm zelfs nog terug op Ambrosius zelf. Uiterst mooi. (JC)

Ambrosian Chants for Epiphany, door de Schola Hungarica onder leiding van Janka Szendrei en Laszlo Dobszay, Budapest Music Center Records (distributie Codaex-Cadenza), BMC CD 165, 21,15 euro.

CD RELIGIEUS

Russisch-orthodox
Nesterenko

Het Kamerkoor van Moskou brengt een krachtige versie van de typische (orthodoxe) kerkmuziek uit Rusland en Bulgarije. Niet alles is evenwel letterlijk kerkmuziek, want het gaat om spirituele composities uit de laatste tweehonderd jaar, ruwweg gezegd van na de generatie van Tsjaikovski en Balakirev.

Zij haalden de religieuze muziek voor het eerst weg uit de veeleer strenge context van de liturgie van de Russisch-orthodoxe Kerk. Dat bood componisten kansen om nieuwe muzikale evoluties en vooral ook grotere dramatiek erin op te nemen. Een belangrijke ver-

tegenwoordiger van deze 'nieuwe school' was uiteraard Sergei Rachmaninov, met zijn schitterende *Vespers*, die vooral in concertzalen werden uitgevoerd en een bezetting vragen die de reguliere parochiekoren overstijgt.

Op basis van de aloude tradities werd er op een hoog niveau muziek gemaakt. Het programma op deze schijf is gebouwd op werken van minder bekende componisten. Zoals te verwachten is deze cd haast een ode aan de prachtige mannenstemmen met als topsofist de diepe bas Evgeny Nesterenko, een voor de orthodoxe muziek noodzakelijke stem. (JC)

Russian and Bulgarian Spiritual Music, door Evgeny Nesterenko (bas) en The Moscow State Chamber Choir onder leiding van Vladimir Minin, Melodia (distributie codex), ME L CD 10 01701, 16,20 euro.

BOEK AUTOBIOGRAFISCH

Directeur
gaat koffie schenken
Michael Gates Gill

Met enige tijd vertraging bereikte een echt modern sprookje, pas uitgegeven in pocketeditie, onze redactie. Het is het levensverhaal van Michael Gates Gill, een man die in de Amerikaanse reclamewereld jarenlang aan de top stond. Wanneer hij op zijn 53 ontslagen wordt en bovendien wordt geconfronteerd met zowel huwelijks-

als gezondheidsproblemen, gaat hij bijna financieel ten onder. Toevallig komt hij net tijdens een sollicitatiemoment terecht in een filiaal van een bekende koffieter. Hij wordt aangeworven door een jonge Afro-Amerikaanse filiaalhoudster en begint aldus aan een tweede leven.

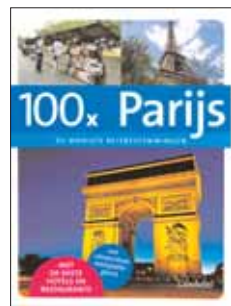
Hoe Starbucks mijn redding werd is bij momenten een iets te nadrukkelijke lofrede op bewuste koffieteren. De werknemers zijn er respectvol en met elkaar begaan, net zoals de klanten, het bedrijf betaalt alle gezondheidskosten voor het personeel en soms zelfs de studiekosten — elk hoofdstuk wordt het wel een keer herhaald. De verwondering en bewondering van Gill voor die bedrijfscultuur lijkt echter oprecht, net zoals zijn besef dat zijn ondergeschikten in de reclamewereld destijds lang niet zo'n aangename baan hadden als hij in een koffieter. Onwillekeurig dwaal je als lezer af naar je eigen omgang met collega's én met de mannen en vrouwen bij wie je wel eens een koffie koopt.

Gill weet te schrijven met een vreugde die aanstekelijk en inspi-

rerend werkt. Het maakt dat zijn verhaal intussen werd verfilmd en dat honderden mensen hem gaan opzoeken in de winkel waar hij nog steeds werkt, voor een kopje koffie geschonken door een voor-malige reclameman. (JVH)

Michael Gates Gill, *Hoe Starbucks mijn redding werd*. Een directeur gaat koffie schenken en wordt gelukkig, Ten Have, Kampen, 2007, 238 blz., 12,50 euro, ISBN 978 90 2596 115 2.

BOEK TOERISME

Parijs anders
Chris Rachel Spatz

Deze bevallige gids met honderd unieke tips om de Franse hoofdstad te ontdekken, kan zowel de toerist bekoren die Parijs voor het eerst ontdekt als diegene voor wie er zeer geregeld vertoeft. Zo weten wij nu ook waar zich het toilet van Jan zonder Vrees bevindt en hoe je in het Chinatown van de Lichtstad geraakt.

Na de tien grote klassiekers krijgt de lezer immers uitleg over tien bijzondere gebouwen, tien kunstmusea, tien historische musea en tien kunstenaarshuizen. Er zijn ook suggesties voor het groene Parijs en voor tien bijzondere themawandelingen.

Dat de auteur een kenner is, bewijzen haar tips voor het religieuze

Parijs. Wist u dat er in de beroemde witte basiliek van Montmartre voortdurend iemand bij het sacrament zit te bidden en dat ook u zich daarvoor kunt opgeven? Of dat Parijs twee bijzonder mooie Russisch-orthodoxe kerken kent? (EDS)

Chris Rachel Spatz, *100 maal Parijs. De mooiste reisbestemmingen*, Lannoo, Tiel, 262 blz., 17,95 euro, ISBN 978 90 2099 197 0.

BOEK SPIRITUALITEIT

De mooiste gebeden
Piet Thomas

Literatuurwetenschapper Piet Thomas verzamelde in een knap vormgegeven band de mooiste gebeden van vroeger en nu. Verwacht niet de populairste gebeden (al zijn het Weesgegroet en het Onzevader er wel bij), maar wel gebedsteksten van hoge kwaliteit. De grote bidders van vroeger (Franciscus, Theresia, Augustinus) komen we vaak tegen. Thomas hield er ook aan om voldoende nog levende auteurs te selecteren. Huub Oosterhuis en de pas onlangs

overleden Willem Barnard zijn goed vertegenwoordigd. Geen bezinnende teksten zijn het, wel echte gebeden waarbij een 'ik' of een 'wij' God persoonlijk aanspreekt.

De teksten zijn gekozen op basis van enkele thema's: danken, smeken, loven, zich overgeven. Er zijn ook gebeden bij voor de grote feesten.

Aangezien de samensteller een literatuurkenner is, werden ook oorspronkelijk Nederlandstalige gedichten opgenomen. Een ervan is van de hand van Willem Barnard (als Guillaume van der Graft) en speelt op wonderlijke wijze met de beelden water, boom en vogel: „er is alleen een visserman/die draagt het water onder zijn voeten/die draagt een boom op zijn rug/die draagt op zijn hoofd een vogel” (bladzijde 237).

Piet Thomas relateert zijn eigen werk: „Er is immers een groot onderscheid tussen bidden en gebeden lezen. Bidden blijft hoe dan ook een avontuur met een gesprekspartner die men nooit ten volle zal leren kennen, maar van wie wij weten dat Hij ons eerst bemind heeft en dat Hij zich aan ons heeft geopenbaard.”

Bidden moet zowel luisteren en spreken zijn. Het gaat telkens om het verstaan van de specifieke religieuze taal. Daarbij kan deze verzameling beslist helpen. (EDS)

Piet Thomas, *Groot gebedenboek. De mooiste gebeden van vroeger tot nu*, Lannoo, 2010, 400 blz., 14,95 euro, ISBN 978 90 2099 255 7.